

Ғарышқа - 50 жыл

12 сәуір - Ғарышкерлер күні

**Юрий Гагарин
адамзат
баласындағы
тұңғыш
ғарышкер**

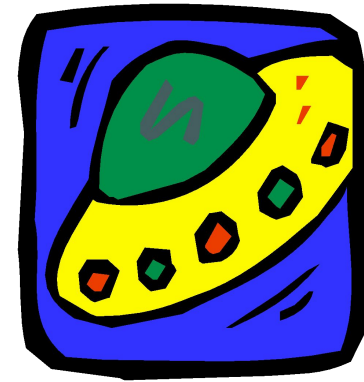
**1961 жылы 12-сәуірде
Юрий Гагарин «Восток»
кемесімен ғарышқа ұшты**

Ғарышқа 50 жыл

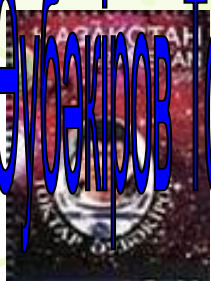
Ғарышкер ит - ЛАЙКА

- *Лайка — ғарышқа сапар шеккен әлемдегі тұңғыш тіршілік иесі.*
- *1957 жылдың 3-қарашасында ғарышқа салмағы алты келі, жасы екі жастан асқан Лайканы «Спутник-2» ғарыш кемесімен ғарышқа аттандырып жіберді. Ғарыш кемесі ұшырылғаннан кейін, шамамен, 5-7 сағаттан соң Лайка ғарыштағы температураның күрт артуы мен стресстің салдарынан өледі. Сынақты ұйымдастырушылар о бастан-ақ Лайканың жерге қайтуын күткен жоқ. Олардың жоспарлауынша Лайка ғарышта бір аптаға жуық уақыт өмір сүруі керек болатын.*
- *Кеңес Одағының ғалымдары Лайкамен бірге тағы екі итті жаттықтырған болатын. Олар: Белка мен Стрелка. Осынау үлкен сынақты іске асыру үшін Лайканың ұшырылуынан біраз жылдар алдын арнайы комиссия құрылып нақты шараларды анықтап отырды.*
- *Кеңестік ғалымдар ғарышқа иттерді жіберген болсан, өз кезегінде, АҚШ ғалымдары сынақ жасау үшін шимпанзелерді пайдаланды.*
- *Аты әлемге тарап, атаққа кенелген Лайканың құрметіне әндер жазылып, сигарет шығарылды. Тіпті, топтарының атын өзгерткен әншілер де болды. Ғарыш күніне орайластырылып әр түрлі ашықхаттар әзірленді.*

Әубәкіров Тоқтар Оңғарбайұлы – Қазақстанның тұңғыш ғарышкер ұшқышы

1946 ж маусымның 27-інде Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданы, «1-інші май» ұжымшарында дүниеге келген, қазақ. Жоғары білімді. Техника ғылымдарының докторы, профессор, академик, авиация генерал-майоры.

1991ж 2 қазанда Байқоңыр ғарыш алаңынан «Союз ТМ - 12» ғарыш кемесімен ұшып, «Мир» орбиталдық комплексінде өзге ғарышкерлермен бірге сегіз тәулік бойы ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізді.

Тоқтар Әубәкіров зерттеуші ғарышкер есебінде, Александр Волков және австрия ғарышкері Франц Фибек, «Союз ТМ-13» ғарыш кемесімен ғарышқа ұшуға кірісті. Апта бойы «Мир» орбиталды кешенінде жұмыс істеді. 1991ж қазанның 10-ында ғарыш кемесімен жерге қайтып қонды. Ғарышта өтеген мерзімі — 7 күн 22 сағат 13 минут.

Тоқтар Әубәкіров — мәжілісмен

- Қазақстанның: «Халық Қаһарманы» атағы
- «Қазақстанның ғарышкер-ұшқышы» атағы
- «Отан» ордені (1995)
- Кеңес Одағының:
- «Знак Почета» (Құрмет Белгісі) ордені (1987)
- «Герой Советского Союза» (Кеңес Одағының Ері) атағы (1988),
- «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1988)
- «Ленин» ордені (1988),
- «Заслуженный Летчик-испытатель СССР» (КСРО еңбегі сіңірген сынаушы ұшқыш) (1990)
- «Летчик-космонавт СССР» (КСРО ғарышкер-ұшқышы) (1991)
- «Октябрьская революция» (Қазан революциясы) ордені (1991)
- Ресейдің:
- «Золотая Звезда» (Алтын Жұлдыз) медалі (1995)
- Аустрия Республикасының:
- «Алтын Крест» ордені (1988)
- «Алтын Крест» ордені (1993)

- Қазақтың қара баласы Талғат Мұсабаев ғарышқа қасиетті Құран кітапты, туған жердің бір уыс топырағын, көк байрақты ала ұшқан.
- **1994** 1994 ж. ғарыш 1994 ж. ғарышқа 1-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-19 1994 ж. ғарышқа 1-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-19) 126 күн ғарышта өткізген.
- **1998** 1998 ж. ғарыш 1998 ж. ғарышқа 2-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-27 1998 ж. ғарышқа 2-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-27) 208 күн ғарышта өткізген. Гиннестің үздік табыстар кітәбінде бір айдың ішінде 5 рет не бары 30 сағат 8 минөт ұзақтығымен ашық ғарышқа шыққанны жазылып алынған.
- Ұшқанда американ ғарышкері Л. Эйартс пен ресей ғарышкері (шуваш ұлтынының өкілі) Николай Бударинмен бірге.
- Қонғанда ресей ғарышкерлері Николай Бадурин мен Юрий Батуринмен бірге.
- **2001** 2001 ж. ғарыш 2001 ж. ғарышқа 3-ші рет ұшқанда (Союз ТМ-32 2001 ж.

Ғарышкер - Талғат Мұсабаев Амангелдіұлы

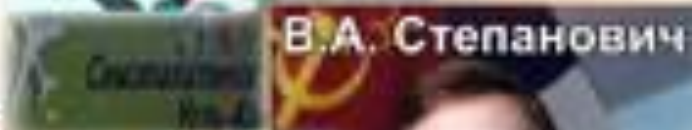
**Союз ТМ-32 экипажи –
Деннис Тито (Dennis Tito),
Талғат Мұсабаев, Юрий Батурин**

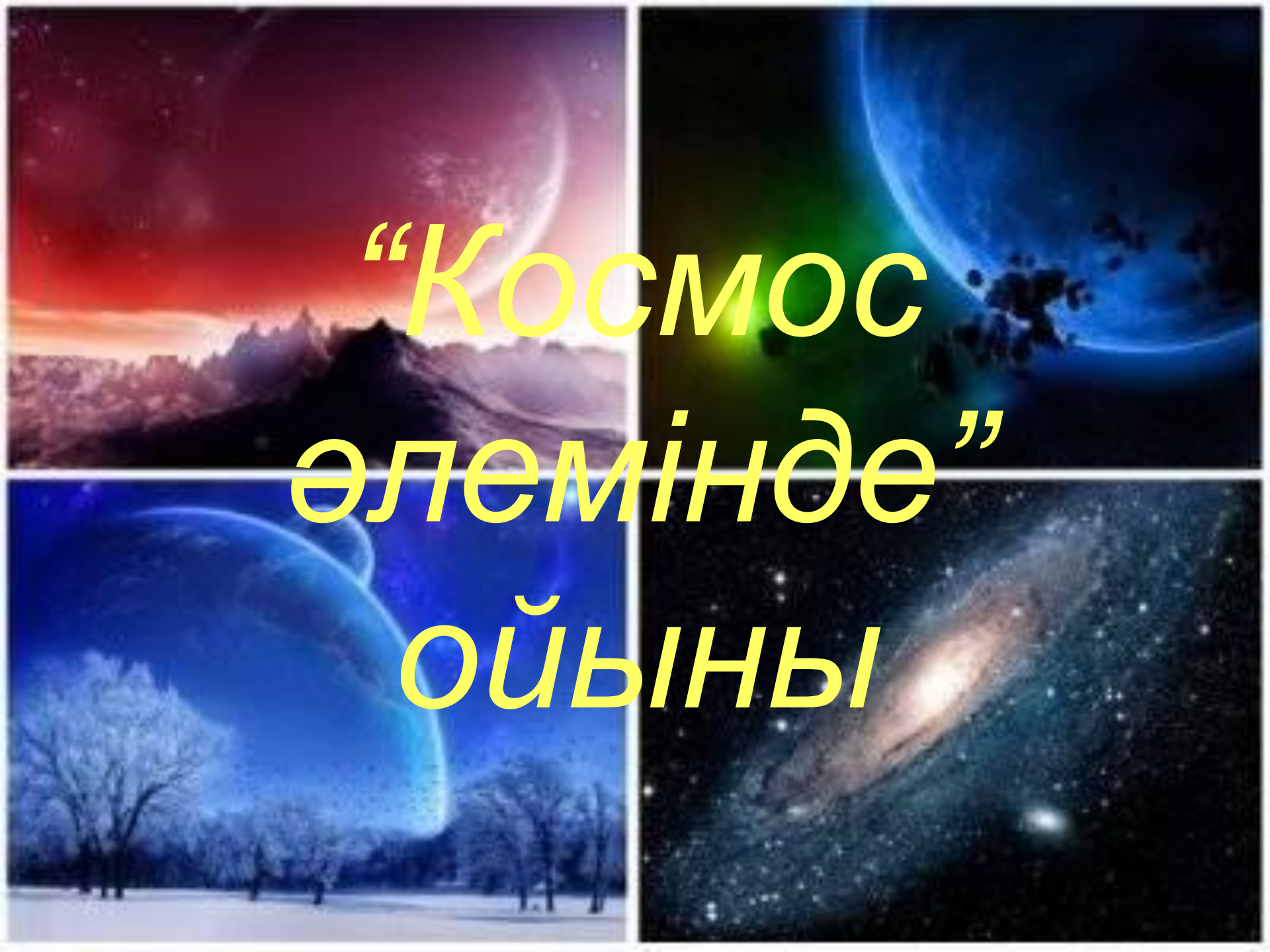
Марапаттары:

- Қазақстан Республикасы
- «Халық Қаһарманы» атағы (1995)
- «Қазақстанның ғарышкер ұшқышы» атағы (1995)
- «Отан» ордені (1998)
- «Барыс» 1-ші дәрежелі ордені
- «Астана» медалі (1999)
- Ресей Федерациясы:
- «Дружба народов» ордені (1991)
- «Герой Российской Федерации» атағы (1994)
- «Лётчик-Космонавт РФ» (1994)
- «За заслуги перед Отечеством» 3-ші дәрежелі ордені (1998)
- «За заслуги перед Отечеством» 2-ші дәрежелі ордені
- Аустрия Республикасы:
- Аустрия Республикасының ордені
- Америка Құрама Штаттары:
- «Ғарышқа ұшқан үшін» NASA медалі (1998)

Елбасы Н.Назарбаевпен бірге

*“Космос
әлемінде”
ойыны*

A satellite is shown in orbit against the backdrop of Earth's blue and white clouds. The Moon is visible in the upper left corner of the frame. The satellite has a complex structure with various instruments and a long, segmented antenna.

**Алғашқы ғарышқа ұшу ұзақтығы
қанша уақытқа созылды?**

108 минут

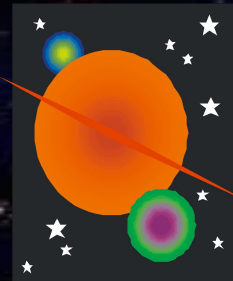
Таңғы немесе кешкі
жарық жұлдыз
қандай планетаның
аты?

Шолпан - Венера

**Музыкалы сұрақ:
«Жұлдыз» деген сөзі бар қандай
өлең жолын білесіз?**

**Екі жұлдыз, екі жарық көктегі,
Төбемізден тұрып алды кетпеді.**

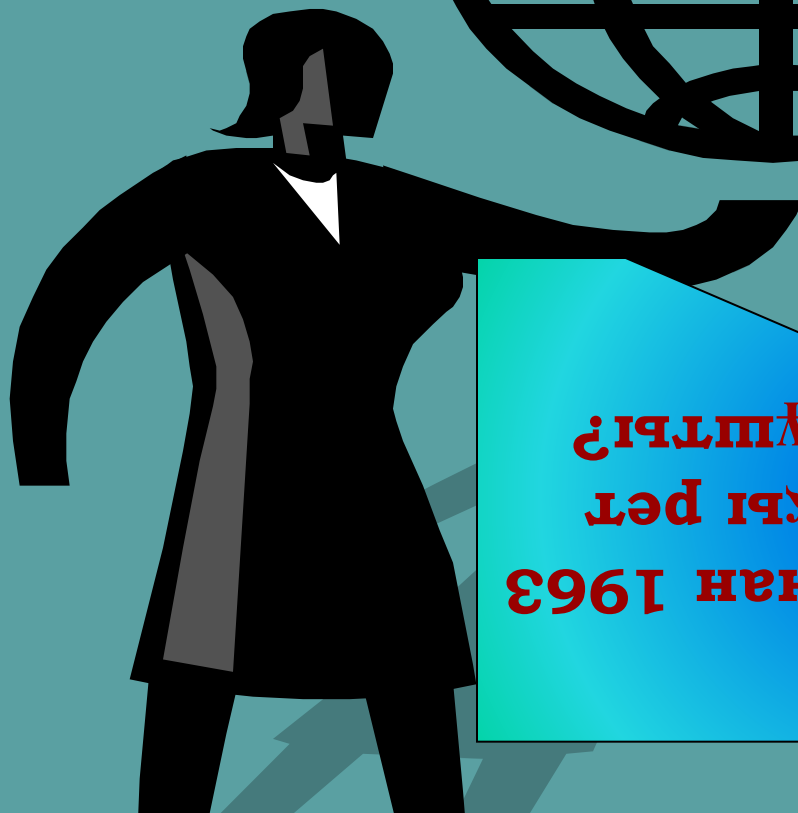
A photograph of an astronaut in a red spacesuit floating in space. The Earth's blue and white clouds are visible in the background. A large satellite or space station component is partially visible on the right side of the frame.

**Ғарышқа адамзат
ұшқанға
дейін не жіберді,
аттарын
білесіңдер ме?**

**Иттер: Лайка, Белка, Стрелка, Пчелка,
Мушка, Звездочка, Чернушка,
Уголек, Ветерок - 9**

Ғарышқа ұшатын ракеталар
біздің облысымыздағы қай
ғарыш
айлағынан ұшырылады?

Байқоңыр

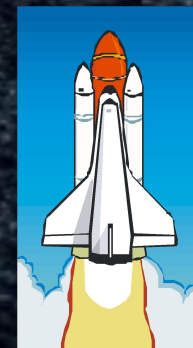
Әйелдер арасынан 1963
жылы алғашқы рет
ғарышқа кім ұшты?

Валентина Терешкова

A photograph of an astronaut in a white spacesuit sitting on a lunar rover on the moon's surface. The rover has large, treaded wheels and a small antenna. The background shows the dark, cratered landscape of the moon under a bright sky.

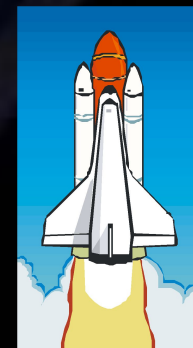
*Космос корабльдерінде
тамақтар қайда
сақталады?*

Тюбиктерде

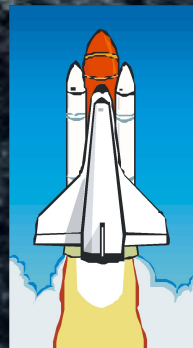
*Ғарышкерге
дене жаттығулары үшін
гантельдер керек пе?*

Жоқ, өйткені космоста олар өз салмақтарын жоғалтады

*Ғарышка ұшу
кезінде
космонавт
киетін киім
қалай аталады*

Скафандр

**Ғарышкер болғысы
келетіндерге!**

**Барлығы да армандаудан
басталатыныын
ұмытпаңдар.**

**Армандаудан
қорықпаңдар!**

**Жалқаулыққа
салынбаңдар!**